

klonilo ponudeno mu mrvice, s katero mu v sedanjih časih ni prav nič pomagano. Z odločno besedo zahteva dostojnih draginjskih doklad, ker ve, da so upravičene njegove zahteve. Zato smo tudi preverjeni, da bodo merodajni krogi dalmatinski storili vse potrebne korake, da rešijo učiteljsvo iz sedanje stiske in bede in s tem preprečijo namero, da se hočejo izseliti ti kulturni delavci iz dežele. Dalmatinskim tovarišem želimo najlepših in najboljših uspehov o njih trdem boju za obstanek!

DR. JANEZ EVANGELIST KREK —
na zadnji poti.

Dne 13. oktobra t. l. v soboto popoldne so položili k večnemu počitku velikega Jugoslavana, apostola za veliko idejo ujedinjenja Jugoslovancev, moža neumorne delavnosti, železne volje in jeklene vztrajnosti.

Dolgo vrsto let že ni videla Ljubljana pogrebne slavnosti, kakršna je bila v soboto. Vsa Jugoslavija je šla za Krekovo krsto. Krekova smrt — žalost za tem izrednim možem je združila vse stranke, vse organizacije, vse stanove. Krekov pogreb je bil pomembna manifestacija za našo Jugoslavijo. Kdo izmed naših narodnih nasprotnikov si bo upal odslej še trditi, da državnozborna deklaracija naših zastopnikov iz 30. maja t. l. ni istinit izraz trdne volje, hrepenjenja in stremjenja celotnega našega naroda?

Pogreb je bil napovedan ob 3. uri popoldne. Že dolgo pred t. se je pričelo zbirati občinstvo na Mestnem trgu, ki je bil s kordonom zaprt, da prepreči prevelik naval. Kmalo po 2. uri so začela prihajati odposlanstva društev, korporacij in zavodov. Malo pred 3. uro so se zbrali zastopniki uradov in oblasti pred škofijsko palačo. Ob 3. uri so zapeli zvonovi ter naznanjali, da nastopa pokojni dr. Krek — svojo zadnjo pot.

Cerkvene obrede je opravil pred škofijsko palačo, kjer je pokojnik ležal na mrtvaškem odru, ljubljanski knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič. Po končanih molitvah je zapela »Glasbena Matica« žalostinko »Usliši nas, gospodi!« Nato so vzdignili krsto ter jo prenesli v stolno cerkev, kjer je opravil knezoškof ob navzočnosti duhovščine, zastopnikov oblasti, uradov, korporacij in društvenih zastopnikov molitve za mrtve, »Glasbena Matica« pa je zapela »Beati mortui«.

Medtem se je zunaj razvrstil pogrebni sprevod. Na čelu sprevoda za križem in žalno zastavo so korakali zastavonoše raznih društev, nato oddelki gasilnih društev, šolska mladina nekaterih zavodov, nekatere bratovščine in venci, ki so jih nosili ali poklonitelji sami, ali pa moštvo mestnega pogrebnega zavoda. Za venci sta sledila dva cvetlična vozova. Pogreb je vodil knezoškof ljubljanski sam ob veliki asistenci. Njemu je sledil šesterovprežen galavoz, v katerem je počivala za steklom krsta z zemeljskimi ostanke velikega sina slovenskega naroda.

Za krsto je šla dolga vrsta sorodnikov, za njimi Jugoslovanski klub pod vodstvom državnozbornskega podpredsednika viteza Pogačnika, zastopnika »Češkega Svaza« posl. Stanek in Navratil. Deželno vlado je zastopal deželni predsednik grof Attems, deželni odbor dr. Lampe, občinski svet ljubljanski župan dr. Ivan Tavčar z mnogimi občinskimi svetniki. Nato so sledili zastopniki uradov, zavodov, korporacij in društev. Za temi se je uvrstila nepregledna množica ljudstva. Pred vilo dr. Kreka se je ustavil sprevod in »Glasbena Matica« mu je zapela žalostinko »Vigred se povrne«. Ob cestah, kjer se je pomikal sprevod, so delale ljudske množice gost špalir; raz hiše v teh ulicah so plapolale črne zastave.

Od Krekove vile se je pomikal sprevod k Sv. Križu. Tu je opravil v kapelici knezoškof pogrebne molitve ter spremljal truplo pokojnega Kreka do groba, ki se mu je odprl v bližini križa v sredi pokopališča.

Po končanih molitvah je stopil predsednik »Jugoslovanskega kluba« dr. Korosec k odprtemu grobu ter se s krasnimi besedami poslovil od velikega sina slovenskega naroda. Žalosti se je topilo srce vsakomur ob slovesu, a samozavestno smo vzdignili glave, ko nam je v tolažbo zaklical govornik besede: »Levate capita, quoniam appropinquat redemptio vestra!« V imenu »Češkega Svaza« je govoril predsednik Stanek in v imenu dalmatinskega »Gospodarskega Saveza« poslanec dr. Dulibič. Nato so zadoneli glasovi »Blagor mu«. Množice so se razšle. Šel je od nas mož dela, sadove njegovega dela pa že vživa in jih bo vžival še v obilnejši meri narod slovenski. Večna slava dr. Kreku, proroku naše srečnejše bodočnosti!

Krekovega pogreba so se udeležili tudi zastopniki »Zaveze avstr. jugoslovanskega učiteljskega društva« v Ljubljani in ljubljanskega učiteljskega društva. »Zaveza« je izrekla »Jugoslovanskemu klubu« sožalje na nenadomestni izgubi.

Srednješolske vesti.

Srednješolski vestnik. Deželni šolski svet za Kranjsko je izprašane učiteljskega kandidata gosp. Antona Melika imenoval za suplenta na II. državni gimnaziji v Ljubljani.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz seje upravnega odbora Zaveze.

(Konec.)

Poročevalec Gangl o temi »Naš položaj« je stavil ob koncu svojega govora ta je predlog:

Ako odobri upravni odbor Zaveze to moje poročilo, predlagam, da ga smatra za izraz svojega mnenja in svojega umevanja našega položaja.

V tem primeru stavljam nadaljni predlog:

Vodstvu Zaveze naročamo, naj o vsebini tega referata primernim potom obvesti Jugoslovanski klub v državnem zboru na Dunaju in našo javnost, da bosta oba poučena o mnenju, nazorih in namelih v Zavezi združenega učiteljskega.

Z Ganglovim govorom samim, ki ga prinaša naš list danes na prvem mestu, je predlog zadosti utemeljen in upravni odbor ga je sprejel z velikim odobravanjem. Sprejet je bil tudi dodatni predlog, da naj se govor ponatisne in odtiski pošljejo vsem slovenskim in hrvaškimi listom. Predsednik izreče tovarišu Ganglu zahvalo.

Nato stavi in utemeljuje tovariš Eng. Gangl še dva predloga:

1. Predlog, tičoč se preuredbe »Učiteljskega Tovariša« v dnevnik.

Utemeljuje ta predlog izvajati predlagatelj: Vodstvu Zaveze naročamo, naj preudarja vprašanje, bi li ob pripravnem času — recimo koncem vojne ali ob vstopu v dobo miru — ne kazalo izpremeniti »Učiteljskega Tovariša« v dnevnik, ki naj bi izhajal kot zgodnejšetrnji list?

V bližnji bodočnosti bo reševati toliko vprašanj kulturnega in šolsko-politiškega značaja, da bomo morali hiteti z delom ter trajno o teh vprašanjih obveščati javnost in v njej buditi zanimanje, ako hočemo, da v bodočnosti javno in stalno uveljavimo važnost, pomembnost in potrebo svojega stanu in šolstva ter s svojega kulturnega stališča presojamo vse javno življenje in dobimo nanje odločujoč vpliv.

»Učiteljski Tovariš« je v naših in izvenučiteljskih krogih znan in udomačen list, torej bi ne bilo težko z njega razširjenjem po obliki in vsebini pridobiti mu toliko naročnikov in odjemalcev, da bi mu bila eksistenca zagotovljena.

Ako imajo duhovniki in delavci svoje politiško dnevno časopisje, zakaj bi si naše učiteljsvo ne preosnovalo svojega glasila v zgoraj omenjenem smislu, ko vendar reprezentujemo važno kulturno moč, ki hoče naši javnosti z vsemi sredstvi in silami naravnati kulturna pota, držča do vrlin in kreposti kulturnega naroda?

V slučaju sprejema mojega predloga naj vodstvo Zaveze stori potrebne priprave, da ob ugodnem času stopi naše učiteljsvo s svojim dnevnikom v službo narodove prosvete in politiške svobode! Upravni odbor sprejme predlog brez debate.

2. Predlog, tičoč se nameravanih zimskih počitnic.

Ta predlog je utemeljeval tovariš Gangl s temi-le besedami:

Čujemo glasove, da nameravajo v zimskih mesecih ravnokar začenjajočega se šolskega leta šolske oblasti prekiniti šolski pouk in uvesti zimske počitnice. To namero utemeljujejo s tem, da bo primanjkovalo kuriva in razsvetljave, da se torej zaradi teh kalamitet šolski pouk ne more vršiti.

Z ozirom na škodo, ki preti šoli in šolski mladini, se čutimo poklicane, da pravočasno pokažemo na kvarnost take namere. V zimskih mesecih je šolski pouk najuspešnejši in se glede plodnosti in vzgojnih ter učnih uspehov niti primerjati ne more s poukom v gorkejšem letnem času. O tem vprašanju so mnenja vseli šolnikov edina in soglasna.

Splošni koristi, pouku in vzgoji šolske mladine ter staršem te mladine bo tišočkrat bolj ustrezno, ako prenehajo s svojimi priredbami kinematografi, vari-

eteji, šantani, manjvredna gledališča ter druge slične razveseljevalnice brez vsake umetniške in moralne vrednosti, da na ta način prihranimo kurivo in svečavo ter omogočimo redno zimsko delovanje šole. Posebne važnosti je to za mestno mladino, zlasti za ono ubožnejših slojev, ki sami trpe doma inraz in temo; torej naj bo dana vsaj tej sirotini mladini blažena prilika, da si ogreje telesca in se napije luči v udobno zakurjeni in lepo razsvetljeni, vabljivi in prijazni učnici.

Kdor se hoče zabavati, naj se zabava, a na škodo vzgoje in pouka šolske mladine se ne sme!

Prekinjenje pouka v zimskem času pa bi bilo kvarno posebno tudi za kmetiško šolsko mladino, ki mora v pomladnem, poletnem in jesenskem času ob sedanjem pomanjkanju poljskih delavcev prevečkrat izostajati od šolskega pouka, ker mora pomagati doma na polju in pri živini.

Iz teh razlogov predlagam:

Vodstvo Zaveze naj posreduje na naučnem ministrstvu in na vseh deželnih šolskih svetih svojega delokroga, da se ne uvedejo zimske počitnice, ampak da se pouk ravno v zimskih mesecih redno in nemoteno vrši.

Tudi ta predlog je bil soglasno sprejet.

Nato utemeljuje tovariš Flere svoj predlog glede temeljnega načrta o preustrojitvi našega šolstva in narodne vzgoje. Sklene se, da naj se izvoli poseben osek, ki naj se bavi z vsemi vprašanji preustroja šolstva in narodne vzgoje in zbira tozadevno gradivo. V ta osek so bili izvoljeni tovariši: Ivan Bankart, učitelj v Ljutomeru, Ludovik Cernej, šolski voditelj v Grizah pri Celju, Pavel Flere, nadučitelj v Letušu, Engelbert Gangl, c. kr. učitelj v Trstu, pl. Ferdo Kleinmayer, nadučitelj na Katinari pri Trstu, Josip Pahor, učitelj v Sežani in Fran Stefančič, nadučitelj v Velikih Laščah. Odseku se naroča, da gre takoj na delo in o svojem delu poroča na prihodnji delegacijski seji.

Potem je sledilo utemeljevanje Flerevovih predlogov za delo Zaveze pri učiteljski izobrazbi. Predlogi, ki so bili natisnjeni v 18. številki »Učit. Tov.« so bili sprejeti.

Nato govori odposlanec Sežanskega učiteljskega društva tovariš Mervič o žalostnem gmotnem položaju učiteljskega v sežanskem šolskem okraju. Aprovizacija v okraju je popolnoma nezadostna; učiteljsva ne preskrbljuje z najpotrebnejšimi živili in še to, kar daje, dobi učiteljsvo v tako pičli meri, da živi v veliki bedi. O draginjskih dokladah se da komaj govoriti. Dosedaj smo dobili po 120—140 kron vojne draginjske doklade. Deputacija učiteljskega sežanskega šolskega okraja je bila zadnje dni pri namestniku v Trstu, ki je objubil vse, ali bo pa tudi storil, je drugo vprašanje. Storit mora tudi vodstvo Zaveze potrebne korake. Govornik stavi predlog: vodstvu se naroča, da naj se obrne z utemeljeno vlogo na namestništvo v Trstu; informira naj pa tudi Jugoslovanski klub o bedi, ki vlada v učiteljskih rodovinah v sežanskem okraju in med Primorskim učiteljsvom sploh, da isti posreduje pri centralni vladi ter izposluje dostojne vojne draginjske doklade. Dalje se je pritoževal govornik, da se vzdrževalnina na Goriškem ne izplačuje redno, v nekaterih slučajih se izplača, v drugih ne. Enake pritožbe se slišijo od kranjskega učiteljskega. Predlaga: vodstvu Zaveze se naroča, da tudi v tem pogledu stori potrebne korake. Predlogi se sprejmejo.

Slednjič odgovarja predsednik na vprašanja, ki jih je stavil tovariš Flere na vodstvo Zaveze.

1. Kaj namerava vodstvo Zaveze ukreniti, da izbrše neugoden vtisk, ki mora biti v javnosti zaradi započete, nenačrtovane in nedokončane »skupnega dela«?

Na to vprašanje odgovori predsednik: Zadeve in prizadevanja za skupno delo vodstvo Zaveze ni opustilo. Vedno se še trudi in deluje na to, kako uresničiti to lepo misel. Mnogo težkoč bomo morali še premagati in odpraviti marsikatero oviro, vendar upamo na uspeh.

2. S katerimi sredstvi namerava vodstvo Zaveze zbuditi spanje svojih članic ter jih pripraviti do uspešnega stanovskega in organizacijskega dela?

Na to vprašanje odgovori predsednik tako-le:

Vodstvo Zaveze vzpodbuja Zavezina društva do uspešnega stanovskega in organizatorijskega dela z okrožnicami in s pozivi k delu v »Učit. Tov.« Rade volje daje inicijative in jih tudi sprejema. K delu vzbudimo društva tudi na ta način, da jih pritegnemo k sodelovanju pri aktualnih stanovskih in pedagoških vprašanjih. To smo storili že danes, ko smo

sklenili, da so Zavezna društva obvezna sodelovati z odsekom pri izdelovanju temeljnega načrta o preustrojitvi našega šolstva in narodne vzgoje. Ako nasvetuje tovariš Flere v tem pogledu še kak pripomoček, se ga bo vodstvo prav rado poslužilo, da bo le kaj uspeha.

3. a) Ali ima vodstvo Zaveze načrt kako organizirati in orientirati svoje učiteljsvo o bodočih učiteljskih narodnih, narodno-gospodarskih in narodnih šolsko-političnih vprašanjih?

b) Kaj hoče storiti vodstvo Zaveze za skorajšnjo realizacijo takega svojega načrta.

Predsednik odgovori:

Na to vprašanje je težko odgovoriti. Glavni program Zaveze so njena pravila, ki se v § 2. al. b) glase: Namen Zaveze je pospeševanje in bramba duševnih, gmotnih, moralnih in pravnih interesov učiteljskega in šolskega na narodni, napredni in demokratski podlagi. Stremeli smo za tem, da smo storili vse, kar vevalejvo pravila, ukrenili vse, kar ima biti v korist učiteljskega, v prospeh in krepak razvoj narodnega šolstva. Drugačnega načrta nismo imeli. Program v smislu Flerevovega vprašanja bi bilo danes silno težko sestaviti, ker je ves javni položaj jako nejasen, nedoločen. Vendar bi bili prav hvaležni tovarišu Flere, če bi nam hotel izvršiti tako v sedanjih časih silno težko, da naravnost orjaško delo. Tak izdelan načrt bi predložil potem v pretres bodoči Zavezini delegaciji. Ako imamo res dober načrt, potem ga bomo skušali realizirati. Pot, po katerem bomo skušali to doseči, je odvisen od delovnega načrta. Pripomniti pa moram tudi, da je vodstvo Zaveze v prvi vrsti izvršilni organ, ki ni dobil nikdar naloga, da bi bil sestavljen tak načrt. Ako bi bil kedaj storjen tak sklep, bi se bilo vodstvo lotilo dela.

Tovariš Flere izrazi še željo, da naj se samostojni predlogi za delegacijsko zborovanje natisnejo poprej v »Učit. Tovarišu«. Predsednik objubi, da se bo ustreglo zahtevi.

Nato pripomni še predsednik, da je bil v minulem tednu pri njem tovariš Vjekoslav Radica, nadučitelj v Splitu, predsednik Saveza dalm. učit. društava. Ta mu je zagotovil, da bo stavil na glavni skupščini, ki se vrši še ta mesec, predlog, da pristopi dalmatinski Savez k naši Zavezi. Upravni odbor in odposlanci društev so z velikim odobravanjem vzeli na znanje to vest.

S tem je bil izčrpan dnevni red in predsednik zaključil ob 6. zvečer sejo, se zahvali odbornikom in odposlancem za krepko sodelovanje ter želi vsem skupom najlepših in najboljših uspehov!

Štajersko.

Poročilo Zveze slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem.

Dne 3. oktobra 1917 se je vršil na Dunaju razgovor z ministri v zadevi vojne draginjske doklade štajerskemu učiteljsvu po izgledu državnih uradnikov. Učiteljsko deputacijo, sestoečo iz predsednika in tajnika štajerskega nemškega Verbanda ter iz predsednika slovenske Zveze je vodil deželni odbornik Hofman pl. Wellenhof. Konference so se udeležili ministrski predsednik, naučni minister in finančni minister. Zastopniki učiteljskega in deželni odbornik so ministrom razložili, da se nahaja štajersko učiteljsvo vsled po vojni nastale neizmerne draginje v silno obupnem stanju. Štajerski deželni odbor je to že izprevidel in je sklenil, da podeli svojemu učiteljsvu vojno draginjsko doklado v isti izmeri, kakor jo dobe državni uradniki. Ker pa mu v ta namen nedostaja denarnih sredstev, se obrača na osrednjo vlado na Dunaju s prošnjo za pomoč v obliki brezobrestnega posojila. Ministrski predsednik in oba resortna ministra so izjavili, da vrši učiteljsvo v teh hudih časih v polni meri svojo stanovsko in državljansko dolžnost ter so objubili v najkrajšem času zaželeno pomoč.

S to najnovejšo konferenco je napravila štajerska učiteljska organizacija zopet važen korak naprej v dobrobit gmotnega stanja vsega štajerskega učiteljskega.

Temu najnovejšemu poročilu sledé zdaj nekateri podatki o delovanju naše organizacije v zadnjih mesecih.

Uvažujoč dejstvo, da je zaradi treh krajevnih plačilnih razredov prizadeto največ slovensko štajersko učiteljsvo, ki je večinoma uvrščeno v tretji najnižji plačilni razred, je Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem že v decembru 1916 storila v Gradcu vse mogoče korake, da bi se krivica, ki jo trpi učiteljsvo 3. krajevnega razreda, saj nekoliko ublažila. Pridobili smo za naše tozadevne težnje slovenskega deželnega